

Statsrådets beslut om temaområden och prioriteringar inom den strategiska forskningen 2026

Den strategiska forskningen finansieras under moment 29.40.54 (Strategisk forskningsfinansiering) i enlighet med den bevillningsfullmakt för 2026 som riksdagen beslutar om. Som bevillningsfullmakt för 2026 föreslås 49,6 miljoner euro. Fullmakten och anslaget för strategisk forskning får användas för strategisk forskning i enlighet med de temaområden och prioriteringar som statsrådet har fattat beslut om. Med strategisk forskning avses långsiktig, problembaserad och vetenskapligt högklassig forskning som stöder samhällspolitiken och utvecklingen av samhällets funktioner och som syftar till att finna lösningar på stora utmaningar och problem i samhället.

På basis av initiativet av rådet för strategisk forskning har statsrådet med stöd av 5 b § i lagen om Finlands Akademi fattat beslut om följande temaområden och prioriteringar inom den strategiska forskningen 2026.

Temaområdena är

1. Omvälvningen i den arktiska regionen
2. Psykisk folkhälsa

Den övergripande prioriteringen är Finland som global vägvisare.

Omvälvningen i den arktiska regionen handlar om den pågående omvälvningen på flera nivåer som beror på klimatförändringen, de geopolitiska spänningarna och de ekonomiska intressena. Ur Finlands perspektiv är det viktigt att förstå vilka grundläggande konsekvenser förändringarna har för människorna, näringsverksamheten, naturen och säkerheten i regionen.

Eftersom uppvärmningen framskrider snabbare i den arktiska regionen än i de andra världsdelarna är regionen särskilt sårbar för följderna av klimatförändringen. Samtidigt ökar också det militära, säkerhetspolitiska och ekonomiska intresset för den arktiska regionen. Förändringarna lyfter fram många viktiga frågor när det gäller balansen i naturen och den sociokulturella och ekonomiska hållbarheten. Hur kan naturen och naturresurserna i den arktiska regionen användas på ett hållbarare sätt? Hur kan de olika synvinklarna beaktas bättre när man fattar beslut om den arktiska regionen? Hur kan Finland som arktisk expert och global vägvisare i arktiska frågor påverka i framtiden?

Syftet med temat är att utveckla Finlands arktiska kompetens genom multidisciplinärt och tvärvetenskapligt forskningssamarbete och att stärka Finlands beredskap och möjligheter att påverka läget i Arktis. Forskningens geografiska fokus kan vara antingen de norra delarna av Finland eller hela Finland som ett arktiskt land. Forskningen kan till exempel gälla att närmare undersöka hur naturens, näringsverksamhetens och befolkningens olika perspektiv kan sammanjämkas på ett hållbart och rättvist sätt. Genom olika projekt kan man granska hur teknologier, tjänster eller innovationer på bästa sätt kan

stödja bevarandet av den biologiska mångfalden, anpassningen till förändringarna eller uppbyggandet av en välfungerande infrastruktur. Centrala frågor är till exempel vilka konsekvenser omvälvningen i Arktis kan få för försörjningsberedskapen och säkerheten, logistiken, energisäkerheten eller stormakternas och de militära alliansernas roll i den arktiska regionen. Det är också viktigt att beakta Finlands internationella ställning och roll när man granskar förändringarna i Arktis.

För att en positiv utveckling där rättvisa och delaktighet främjas ska vara möjlig i den arktiska regionen är det viktigt att arbeta tvärvetenskapligt och interaktivt och att samarbeta med de olika intressegrupperna. Omvälvningen i Arktis berör först och främst de människor som bor i regionen och deras levnadsförhållanden. Som urfolk har samerna en särställning i regionen. Beroende på forskningsupplägget är därför samernas syn på utvecklingen ett viktigt element för att forskningen om Arktis ska vara etiskt hållbar och ansvarsfull.

Den psykiska folkhälsan fokuserar på hur god psykisk hälsa uppnås och främjas i det finländska samhället. Syftet är att förbättra befolkningens psykiska hälsa och förebygga psykiska problem. Den psykiska hälsan är en livslång process som berör alla livsområden och var och en av oss. Psykisk hälsa är inte viktigt bara för individen, utan också för närsamfunden och samhällena. Den har också en stor nationalekonomisk betydelse.

Individualismen, otryggheten, teknologins snabba utveckling och de ökade kraven inom alla livsområden är stora utmaningar för den psykiska hälsan. Å andra sidan kan den digitala teknologin också ge oss nya lösningar på problem och hjälpa oss på många områden. Målet för temat är att hitta innovativa lösningar för hur Finland kan bli en global vägvisare inom främjande av psykisk hälsa. Hur kan samhällets resurser användas på ett visst sätt? Hur ska man veta vilka åtgärder som stöder psykisk hälsa effektivast och på lång sikt?

Temat handlar om att öka den multidisciplinära och tvärvetenskapliga förståelsen för orsakssambanden i synnerhet mellan den psykiska hälsan och välfärden. Med tanke på folkhälsan är det viktigt att förstå de biologiska, psykologiska, sociala och samhälleliga grundorsakerna bakom psykisk ohälsa. De enskilda forskningsprojekten kan till exempel gälla skillnader mellan olika befolkningsgrupper, generationer, kulturer och normer eller generationsövergripande konsekvenser. Forskningsobjekten kan till exempel gälla arbetslivets, livs- och uppväxtmiljöns eller digitaliseringens inverkan på den psykiska hälsan, till exempel den psykiska hälsan i krissituationer. Man kan också forska i gemenskaps känslans, delaktighetens eller livsstilens betydelse för en god psykisk hälsa. Som stöd för samhällets strategiska val behövs det kunskap om de konsekvenser för ekonomin och servicesystemet som psykisk ohälsa har och om tillgången till vård och tjänster inom den offentliga och privata sektorn.

I forskning om detta är det viktigt att lösningarna är förebyggande, kostnadseffektiva och människonära. Genom att utveckla tjänster tillsammans med användarna och producenterna kan man få sådana strukturer och verksamhets sätt som är bättre för samhället och skapa nya möjligheter för näringslivet. I forskningskonstellationerna borde man dessutom beakta de människogrupper som det är svårast att nå. Internationella jämförelser kan ge viktiga perspektiv på frågor som hör samman med detta tema.

Det övergripande målet för programmen inom strategisk forskning år 2026 är **Finland som global vägvisare**. Ett viktigt syfte med forskningen är att hitta nya skalbara lösningar och verksamhets sätt som

leder till sådan expertis och sådant kunnande som är av internationell betydelse. Även de enskilda projekten bör planeras utifrån detta mål.

Statsministerns ställföreträdare,

Minister för social trygghet

Sanni Grahn-Laasonen

Avdelningschef

Harri Martikainen